

Številka: 53000-4/2023/4

Datum: 8. 6. 2023

Poročilo o realizaciji načrtovanih dejavnosti in sredstvih za Slovence izven meja Republike Slovenije v letu 2022

Komisija za odnose s Slovenci v zamejstvu in po svetu je na 1. nadaljevanju 2. seje, 21. 3. 2019 sprejela sklep, da priporoča Vladi Republike Slovenije, da najkasneje meseca maja tekočega leta poroča o realizaciji načrtovanih dejavnosti in sredstvih zanjo za preteklo leto.

V tabeli so navedena sredstva, ki so jih namenili posamezni resorji za dejavnosti Slovencev izven Republike Slovenije v letu 2022 (v EUR):

	USZS	MVI	MK (skupaj za JAK in JSKD)	MGTŠ (skupaj z SPIRIT)	MKGP	MDDSZ (skupaj z JSŠRIP)	MORS
zamejstvo	8.430.062,47	511.954,00	347.497		416.663,05		101.909,46
svet	1.768.511,85	1.845.770,00					
zamejstvo/svet				548.510,50		558.216,28	
SKUPAJ	10.198.574,32	2.357.724,00	347.497	548.510,50	416.663,05	558.216,28	101.909,46

V nadaljevanju posredujemo realizirane aktivnosti po posameznih resorjih.

Urad Vlade Republike Slovenije za Slovence v zamejstvu in po svetu

Urad Vlade RS za Slovence v zamejstvu in po svetu (v nadaljevanju: Urad) vzpodbuja kulturno, gospodarsko, znanstvenoraziskovalno, izobraževalno, športno in drugo povezovanje slovenskih skupnosti zunaj meja Republike Slovenije z matično državo. Vzdržuje stalne stike s slovenskimi narodnimi skupnostmi v sosednjih državah in s Slovenci po svetu ter njihovimi organizacijami, z namenom ohranjanja in razvoja narodne, jezikovne in kulturne identitete. Urad spremlja in usklajuje delo ostalih ministrstev Vlade Republike Slovenije glede skrbi in povezovanja s Slovenci zunaj državnih meja. Pri svojem delu sodeluje tudi s Komisijo DZ za odnose s Slovenci v zamejstvu in po svetu ter organizacijami civilne družbe v Sloveniji v smislu skupne skrbi za pripadnike avtohtone slovenske narodne skupnosti v sosednjih državah in Slovence po svetu.

Izvajanje finančne podpore

Urad je v letu 2022 izvedel dva javna razpisa:

- Javni razpis za razpisno področje A v letu 2022: finančna podpora avtohtoni slovenski narodni skupnosti v zamejstvu, namenjen spodbujanju dejavnosti Slovencev, ki živijo v sosednjih državah, in njihovo povezovanje z Republiko Slovenijo.
- Javni razpis za razpisno področje B v letu 2022: finančna podpora Slovincem po svetu, namenjen spodbujanju dejavnosti Slovencev, ki živijo po svetu, in njihovem povezovanju z Republiko Slovenijo.

Svet Vlade RS za Slovence v zamejstvu in Svet Vlade RS za Slovence po svetu

Svet Vlade RS za Slovence v zamejstvu in Svet Vlade RS za Slovence po svetu sta stalni posvetovalni telesi Vlade RS, ki opravljata naloge na podlagi Zakona o odnosih Republike Slovenije s Slovenci zunaj njenih meja. Sveta sodelujeta pri oblikovanju in izvajanju politike ter pripravi strategije na področju skrbi za Slovence v zamejstvu in po svetu.

Urad je bil v letu 2022 s člani obeh posvetovalnih teles v stalnih stikih, jih sproti obveščal o vseh relevantnih izzivih, ki so bili pomembni za slovenske skupnosti izven RS ter s tem pomembno nadgradil obstoječe sodelovanje.

Gospodarstvo

Urad je v okviru svojih redni nalog posebno pozornost namenjal ohranitvi in razvoju skupnega slovenskega gospodarskega prostora v zamejstvu. Nadgradil je sodelovanje z gospodarskimi strukturami avtohtone slovenske narodne skupnosti.

Urad je sodeloval pripravi strateških in pravnih aktov iz pristojnosti Ministrstva za gospodarstvo, turizem in šport, med drugim tudi pri oblikovanju predloga Programa spodbujanja investicij in internacionalizacije slovenskega gospodarstva 2021 – 2026, ki ga je Vlada RS sprejela decembra 2021. Urad si je nadalje prizadeval za neposredne investicije oziroma podpore za vzpodbujanje podjetniške iniciative ter podpira prizadevanja MGRT glede ustreznih sprememb Zakona o spodbujanju investicij in Zakona o spodbujanju skladnega regionalnega razvoja.

V okviru uradnih obiskov v zamejstvu je Urad spodbujal h krepitvi gospodarskih stikov s Slovenijo ter sodeloval pri dogodkih slovenskih poslovnih klubov. Nadalje je bil aktiven v okviru Skupnega odbora Slovenija – AD FJK, ki mu sopredsedujeta minister za zunanje zadeve in predsednik Deželnega odbora Furlanije-Juljske krajine. Sodelovanje skupnega odbora je organizirano v okviru šestih delovnih omizij s področij gospodarstva, turizma, prometa, energetike, okolja in kmetijstva do raziskav, inovacij, civilne zaščite, socialnih politik, zdravja, kulture, izobraževanja in manjšinskih vprašanj. Slednjemu sopredseduje Urad.

Urad je krepil tudi sodelovanje z Ministrstvom za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano (MKGP) in namenjal posebno pozornost slovenskim kmetijskim strukturam v zamejstvu. Oba organa sta nadaljevala s spremljanjem in nadziranjem izvajanja projekta Vzorčno turistično – izobraževalne kmetije v Gorskem kotarju (v nadaljevanju: VTIK GK). Namen in cilj projekta je učvrstitev in razvoj slovenske narodne skupnosti v Gorskem Kotarju z večnamenskim centrom. Na kmetiji se bosta izvajali kmetijska in turistična dejavnost, hkrati bo stavba tudi kulturno, izobraževalno in informativno središče gorskokotarskih Slovencev s sedežem v Prezidu. Projekt vzpostavitve vzorčne kmetije sledi uspešni vzpostavitvi in delovanju Slovenske vzorčne kmetije v Porabju.

Predstavniki Urada so sodelovali v vseh spremljevalnih odborih INTERREG s sosednjimi državami. Urad je prav tako tesno sodeloval s Službo Vlade za razvoj in evropsko kohezijsko politiko in si prizadeval, da bodo v novi finančni perspektivi prijavitelji in strukture avtohtone slovenske narodne skupnosti s svojimi projektnimi predlogi tudi v prihodnje uspešni na razpisih čezmejnih EU programov Interreg.

V okviru uradnih obiskov po svetu je Urad spodbujal h krepitvi gospodarskih stikov s Slovenijo ter sodeloval pri dogodkih slovenskih poslovnih klubov. Sodeloval je na tradicionalnem novoletnem posvetu slovenske diplomacije na Brdu pri Kranju ter nadgradil stike s častnimi konzuli RS, ki so v precejšnji meri gospodarstveniki.

V okviru I. Vseslovenskega srečanja, ki je potekalo v Mendози, je bila izvedena poslovna konferenca, namenjena predvsem krepitvi gospodarskega sodelovanja med Slovenijo in Argentino ter med slovenskimi gospodarstveniki v regiji Južne Amerike. Predstavili so se Slovensko-argentinska gospodarska zbornica, Slovenska poslovna globalna povezava, Slovensko brazilsko gospodarska zbornica, Primorska gospodarska zbornica in slovenski gospodarstveniki ter častni konzuli iz Argentine in Brazzilije. Na konferenci so sodelovali tudi gospodarstveniki iz Mendoze, predstavniki Ministrstva za gospodarstvo in energijo, Mednarodne mreže organizacij za spodbujanje zunanje trgovine (ProMendoza) in Mendoške borze. Glavni cilj je bil analizirati obstoječe možnosti za krepitev sodelovanja med podjetniki slovenskega porekla v Argentini in celotni južnoameriški regiji ter poslovnih povezav med Argentino in provinco Mendoza s Slovenijo. Ministra Arčona je v tem delu obiska spremljal predsednik Primorske gospodarske zbornice in predstavnika podjetij Intralighting ter Iskraemeco.

Obveščanje in komunikacija s Slovenci v tujini ter z javnostmi v Sloveniji

Na portalu Slovenci.si se je v letu 2022 nadaljevalo z aktivnostmi za povečanje poročanja s strani slovenskih skupnosti zunaj Slovenije. Urad si je prizadeval, da bi se poročanje o izseljenskih tematikah širilo v različne medije, še posebej pa v sklopu poročanja RTV Slovenija.

Prek spletnih platform je Urad ohranjal stike z relevantnimi predstavniki društev in slovenskih skupnosti s pomočjo mesečnih srečanj, ki so se izkazala za orodje učinkovite komunikacije. Na spletnih omrežjih je bil Urad aktivno prisoten na Facebook-u, Twitter-ju, LinkedIn-u in Instagramu. Vsa omrežja vsebujejo objave, ki se nanašajo na aktivnosti Urada in aktivnosti slovenskih društev po svetu.

Podajanje mnenj v postopku pridobivanja državljanstva po 13. členu Zakona o državljanstvu Republike Slovenije

Urad je v skladu s 3. členom Uredbe o merilih za ugotavljanje nacionalnega interesa pri sprejemu v državljanstvo Republike Slovenije na podlagi 13. člena Zakona o državljanstvu Republike Slovenije, nadaljeval z oblikovanjem oziroma podajanjem mnenj o izpolnjevanju meril ter o upravičenosti za sprejem v državljanstvo Republike Slovenije.

Izseljenstvo

Urad je bil v letu 2022 izredno aktiven na področju povezovanja in sodelovanja s Slovenci v izseljenstvu. Minister je opravil vrsto obiskov pri slovenskih skupnostih, s predstavniki in člani teh skupnosti se je srečeval tako na Uradu kot preko spleta. Minister Arčon se je prek več avdio-video konferenc srečal s predstavniki slovenskih društev in organizacij po celem svetu.

Tudi sodelovanje na dogodkih, ki so jih pripravili rojaki po svetu, se je v letu 2022 ohranilo. Nekaj dogodkov je še vedno potekalo prek spleta, kar je omogočilo znatnejšo prisotnost Urada ter večji vpogled v delovanje skupnosti.

V letu 2022 se je nadaljevalo financiranje programov in dela slovenskih skupnosti - ohranitev delovanja vseh ključnih izseljenskih struktur za ohranjanje in razvoj slovenske identitete.

Urad je v okviru svojih rednih nalog spremljal položaj in izvajal stike s slovensko skupnostjo v Evropi. Spodbujal in finančno sofinanciral je aktivnosti učiteljev in učiteljic dopolnilnega pouka slovenščine, slovenskih katoliških misij in slovenskih poslovnih klubov in organizacij na tem področju. V letu 2022 je ponovno zaživela aktivnost družinskih počitnic v Baasnu v S Porenju-Vestfaliji v Nemčiji, povečalo se je

tudi čezmejno sodelovanje slovenskih društev. Predvsem slovenska društva, ki povezujejo mlajše generacije izseljencev, so del aktivnosti ohranila tudi na spletu. Tovrstnih dogodkov so se redno udeleževali tudi predstavniki Urada. Zaradi povečanja aktivnosti lokalnih odborov društva VTIS, je Urad v letu 2022 svoje delo predstavil tudi vsem predstavnikom teh odborov.

V mesecu marcu je ministrica dr. Jaklitsch obiskala slovensko skupnost v Nemčiji. Prav tako je v mesecu marcu obiskala slovensko skupnost v Kanadi, ki predstavlja eno najbolj živih in dobro organiziranih skupnosti v izseljenstvu. Minister Arčon je v mesecu novembru obiskal slovensko skupnost v Združenem kraljestvu.

Urad je tudi v letu 2022 spodbujal delovanje vseh oblik slovenstva na Zahodnem Balkanu, še posebej sodelovanje skupnosti Slovencev pri dopolnilnem pouku slovenščine, ki ga usklajuje in izvaja Ministrstvo za izobraževanje, znanost in šport. Ob tem je Urad samostojno podpiral projekte, namenjene mladim: srečanje učencev šol slovenskega dopolnilnega pouka, tabor slovenskih otrok v BiH, otroški kviz, v katerem otroci prikazujejo in izpopolnjujejo svoje znanje o Sloveniji in slovenskem jeziku. Urad je v letu 2022 sofinanciral nakup opreme v novih prostorih društva Slovencev »Lipa« v Prijedoru, saj so bili nekdanji prostori za delovanje društva neprimerni. Izvedeni so bili številni sestanki in obiski vodstva Urada na najvišji ravni v celotni regiji, s poudarkom na BiH, kar je izjemnega pomena tako za krepitev in utrjevanje povezanosti slovenskih rojakov z matično domovino kot tudi za Slovenijo, saj lahko bistveno pripomore pri navezovanju stikov z domačim gospodarstvom, kulturo in drugimi področji.

Minister Arčon se je novembra udeležil I. Vseslovenskega srečanja, ki ga je v Mendози, Argentina, pripravilo Veleposlaništvo RS v Buenos Airesu v sodelovanju z Društvom Slovencev v Mendози, Konzulatом Republike Slovenije v Mendози ter Slovensko-argentinsko gospodarsko zbornico. Srečanja se je udeležilo okoli 500 Slovenk in Slovencev ter prijateljev Slovenije iz Argentine, Brazilije, Čila, Kanade in Urugvaja, številni gosti iz Slovenije.

Tudi v letu 2022 je Urad na predlog pristojnih veleposlaništev izdajal priznanja za slovenska društva in posameznike, ki jih Urad podeljuje ob jubilejnih obletnicah in izjemnih dosežkih.

Izobraževanje, znanost, mladi

Na področju izobraževanja, znanosti in mladih so bile v letu 2022 izvedene naslednje aktivnosti:

- izvedba nagradnega natečaja za diplome, magisterije in doktorate na temo Slovencev v zamejstvu oziroma v izseljenstvu.
- podpora in sodelovanje z Društvom v tujini izobraženih Slovencev (VTIS), ki ima danes že več kot 2.000 članov v 51 državah sveta in 15 lokalnih odborov.
- podpora in sodelovanje z Ameriško-slovensko izobraževalno fundacijo (ASEF), ki posreduje pri organizaciji in štipendiranju gostovanj slovenskih podiplomskih in podoktorskih študentov in raziskovalcev pri slovenskih mentorjih v tujini ter pri gostovanju potomcev slovenskih izseljencev pri raziskovalnih ustanovah, univerzah in podjetjih v Sloveniji.
- sofinanciranje dveh ciljno-raziskovalnih projektov (CRP) na temo zamejstva.
- nadaljnja podpora prizadevanjem za odprtje novih lektoratov slovenskega jezika, kjer so za to možnosti in je tudi slovenska skupnost: São Paulo (Brazilija), Toronto (Kanada), Seattle (ZDA), Stanfordu (ZDA).
- sodelovanje z ustanovami civilne družbe, katerih glavna dejavnost je sodelovanje s slovenskimi skupnostmi zunaj Republike Slovenije (po abecednem vrstnem redu): Izseljensko društvo Slovenija v svetu (SVS), Rafaelova družba (RD), Svetovni slovenski kongres (SSK) in Združenje Slovenska izseljenska matica (SIM).
- finančna podpora projektom, ki pomenijo večje vključevanje mladih v sodobne oblike povezovanja: klubi, internet – socialna omrežja, blogi, dogodki in okrogle mize za mlade, tabori, študentska izmenjava, izmenjava praks v podjetjih, jezikovni tečaji, druženja.

- sofinanciranje tečajev slovenskega jezika na Centru za slovenščino kot drugi in tuji jezik, ki so potekali v obeh oblikah, v živo in preko spleta.

Arhivska dejavnost

Od leta 2015 naprej Urad skupaj z Arhivom RS (ARS) izvaja dodatne aktivnosti, ki so vezane na skrb in evidentiranje arhivskega gradiva slovenskih izseljenskih društev kot posameznih slovenskih izseljencev. Vsi obiski na terenu so se izkazali za zelo koristne in učinkovite, zato Urad s tovrstnim sodelovanjem z ARS nadaljuje. Zaradi epidemije v letu 2022 še niso bili izvedeni terenski obiski arhivark Arhiva RS, so pa potekali pogovori o načrtih za izvedbo obiskov v letih 2023 in 2024, ko bodo izvedeni obiski Argentine, ZDA, Kanade, Urugvaja, Avstrije in Italije. Za društva, ki imajo manjšo zbirko gradiva, je bilo dogovorjeno, da Arhiv RS pripravi pisna navodila za urejanje arhivov, ki bodo vključevala tudi navodila za urejanje gradiva v digitalni obliki.

Dobrodošli doma

V soboto, 2. julija 2022, je v Novem mestu potekalo tradicionalno srečanje Slovencev iz celega sveta. Dogodek so ponovno so-organizirale štiri organizacije civilne družbe, koordinator pa je bila Rafaelova družba. Na srečanju se je odigralo finale 7. nogometnega prvenstva Slovencev iz zamejstva in sveta, nastopile pa so zamejske in izseljenske skupine iz Avstrije, Italije, Madžarske, Hrvaške, Venezuele, Švedske, Nemčije, Bosne in Hercegovine, Argentine in Srbije.

Repatriacija

Vlada Republike Slovenije je 29. avgusta 2019 sprejela sklep o začetku postopka repatriacije Slovencev iz Venezuele ter sklep o ustanovitvi medresorske delovne skupine za izdelavo in izvajanje akcijskega načrta repatriacije. Urad je v letu 2022 ponovno izvedel postopek evidenčnega naročanja za izvedbo pomoči pri celoviti integraciji oseb s priznanim statusom repatriirane osebe iz Bolivarske republike Venezuele, v katerem je bila kot najugodnejši ponudnik izbrana Slovenska Karitas. Proces integracije do sedaj in glede na dano pravno podlago lahko ocenimo kot uspešen. Repatriirane družine in posamezniki živijo na različnih delih Slovenije. Tako se lažje, kot če bi stanovali na enem mestu in imeli stik le drug z drugim, vključujejo v lokalno okolje.

V letu 2022 je Urad izdal 14 pozitivnih odločb, s katerimi je bil 25 osebam priznan status repatriirane osebe.

V letu 2022 je iz naslova repatriacije v Republiko Slovenijo prispelo 26 oseb.

Zamejstvo

Urad deluje na področju zaščite avtohtonih slovenskih narodnih skupnostih v zamejstvu, ki obstajajo v vseh štirih sosednjih državah, njena številčnost, položaj in status pa se od države do države pomembno razlikujejo. Najštevilčnejša in najbolje organizirana ter najbolje zaščitena je avtohtona narodna skupnost v Italijanski republiki, najšibkejša in v primerjavi s slovenskimi skupnostmi v Italiji, Avstriji in na Madžarskem, tudi najmanj zaščitena pa je avtohtona narodna skupnost v Republiki Hrvaški. V nadaljevanju navajamo nekatere poudarke o prizadevanjih in delu Urada na tem področju v letu 2022.:

Italija

- V letu 2022 je minister za Slovence v zamejstvu in po svetu ob svojem nastopu funkcije obiskal avtohtono slovensko narodno skupnost v Avtonomni deželi Furlaniji julijski krajini. S predstavniki slovenske skupnosti se je dogovoril o načinu delovanja in spremljanja položaja skupnosti ter zagotovil ustrezno finančno in politično podporo na različnih področjih delovanja. Urad kot koordinacijski organ med resorji bo ustrezno nagovarjal slovenska ministrstva za ustrezno podporo slovenski manjšini.
- Med najpomembnejšimi odprtimi temami je vprašanje zagotovitve zjamčenega zastopstva na deželni in državni ravni. Minister je v sklopu svojih srečanj s predstavniki italijanske politike to vprašanje redno izpostavljal. Manjšina se glede načina ureditve tega vprašanja še ni poenotila.

Prioritetno je minister v stikih s predstavniki italijanskih oblasti izpostavljala ustrezno zakonsko ureditev zajamčenega slovenskega zastopstva na deželni ravni.

- Minister Matej Arčon je ob svojih rednih srečanjih s pripadniki slovenske avtohtone narodne skupnosti v Italiji vzpodbujal manjšino k aktivnemu vključevanju v projekt EPK GO! 2025, prav tako pa je k ustrezni vključitvi manjšinskih organizacij nagovarjal sogovornike z italijanske strani.
- Zaključevali so se programi čezmejnega sodelovanja Interreg Slovenija-Italija, v katere je vključena tudi slovenska narodna skupnost, pričelo pa se je tudi programiranje novega programskega obdobja.
- Slovenska šola v Italiji se srečuje s čedalje večjimi izzivi: poučevanje v razredih, kjer je veliko otrok, ki ne poznajo slovenskega jezika, pomanjkanja učnega in vodstvenega osebja, vprašanje avtonomije slovenske šole in vodenje Urada za slovenske šole. Urad za Slovence v zamejstvu in po svetu na tem področju pomaga predvsem s financiranjem tečajev in dopolnilnega pouka slovenščine. Prav tako Urad podpira odpiranje slovenskih otroških jasli, da se vzgoja v slovenskem jeziku prične že od najzgodnejših let. V Kanalski dolini poteka poskusni model večjezičnega poučevanja na vseh stopnjah šolanja.
- Za zagotovitev poslovanja v slovenskem jeziku imajo občine organizirano tako imenovano slovensko okence, žal pa le-to zaradi letnega dodeljevanja finančnih sredstev onemogoča zaposlovanje za nedoločen čas. Urad pri tem pomaga s sofinanciranjem službe ZaJezik, ki nudi pomoč pripadnikom slovenske narodne skupnosti pri uveljavljanju jezikovnih pravic, prav tako pa pomoč nudi SLORI, ki ga Urad finančno podpira preko javnega razpisa.
- Urad podpira delovanje mladinskih organizacij ter drugih oblik združevanja in organiziranja mladih z namenom dvigovanja njihovih kompetenc za aktivno vključevanje v družbeno stvarnost.
- Urad posebno pozornost namenja področju manjšinskih medijev in založb ter delovanju slovenskega oddelka deželne Radiotelevizije.
- Urad je veliko pozornost namenil delovanjem organizacij na športnem in kulturnem področju, tudi z obiski društev na terenu, obiskovanjem njihovih prireditelj ter srečanja z njihovimi člani. Objekti, v katerih se odvijajo prireditve ali delujejo društva, se starajo in so čedalje v večji meri potrebi obnove, zato je urad tudi na tem področju zagotavljal sredstva.

Avstrija

- Urad je v okviru svojih rednih nalog, spremljal položaj in izvajal stike z avtohtono slovensko narodno skupnostjo v Republiki Avstriji.
- Tudi v letu 2022 je Urad v okviru svojih pristojnosti in v sodelovanju z ostalimi resorji nadaljeval z reševanjem odprtih vprašanj, kot je zagotovitev ustreznega in pravočasnega sofinanciranja programov in projektov slovenske manjšine v Republiki Avstriji na vseh področjih njihovega delovanja, se posvečal vprašanju » dvojezičnega sodstva« na avstrijskem Koroškem ter si v okviru svojih pristojnosti prizadeval za ohranjanje slovenske identitete in kakovostnega dvojezičnega pouka. Tako je Urad spodbujal projekte za krepitev znanja in ustreznega nivoja znanja slovenskega jezika v dvojezičnih šolah in društvenih dejavnostih. Največja prizadevanja so bila dana zlasti podpori slovenski predšolski (vključno z slovenskimi jaslami) oskrbi otrok na dvojezičnem območju. Na splošno so bili za namen zagotavljanja celovite in kakovostne dvojezične oskrbe v vrtcih in šolah (tako na primarni kot sekundarni stopnji) izvedeni tudi številni pogovori in opozarjanja na obstoječo problematiko na vseh ravneh in organih Republike Avstrije.
- V letu 2022 je bil velik poudarek prizadevanj USZS podan tudi skrbi za slovenski jezik na visokošolski ravni ter tako skrbi za ohranjanje in razvijanje študija slovenistike na Alpsko-jadranski Univerzi v Celovcu.
- Potrebna pozornost je bila dana vprašanju sodelovanja in enotnega nastopanja predstavniških organizacij slovenske manjšine v Republiki Avstriji.
- Podpora je bila dana prizadevanjem na področju dvojezične topografije (kot npr. postavitev dvojezičnih tabel v občini Dobrla vas).
- V zvezi z nadaljnjim ohranjanjem kulturnega in drugega delovanja ter ohranjanja kulturne dediščine Slovencev v deželi Koroški, je Urad podprl nadaljnje potrebne sanacije in investicije v infrastrukturo zamejskih organizacij (npr. Kulturnega in informacijskega centra v Šentjanžu, Slovenskega

prosvetnega društva Radiše, Kulturnega posvetnega društva Šmihel, Slovenske študijske knjižnice, Slovenskega prosvetnega društva Trta, Društva Kulturni dom Pliberk, Športnega društva DSG Sele Zell, Ljudske šole Mohorjeve družbe iz Celovca, vrtca Pika iz Šentprimoža, izgradnjo knjižnega izposojevališča v Železni Kapli in Kulturnega doma v Železni Kapli).

- Nudila se je tudi pomoč institucijam zaradi povišanja stroškov energentov.
- Urad je tudi v letu 2022 podpiral slovenske športne strukture na avstrijskem Koroškem in njihovo športno povezovanje s Slovenijo ter izvedbo Europeade, ki jo je bilo zaradi epidemije prestavljena in izvedena letu 2022.
- Urad je s (so)organizacijo poslovnih in drugih konferenc ter drugimi aktivnostmi krepil sodelovanje s Slovenci zunaj RS na področju gospodarstva in znanosti (zlasti s Slovensko gospodarsko zvezo, Slovenskim znanstvenim inštitutom, Slovenskim narodopisnim inštitutom Urban Jarnik) ter aktivno podpiral čezmejne regijske projekte, ki vključujejo interese oziroma vzpodbujajo razvoj avtohtone slovenske narodne skupnosti v Republiki Avstriji ter krepijo čezmejno sodelovanje oziroma skupno gospodarsko in kulturno regijo. Pozorno so se in se spremljajo tudi aktivnosti za izvajanje naslednje finančne perspektive za obdobje 2021-2027.
- Urad je tudi v lanskem letu podpiral mladinske organizacije in druge oblike delovanja mladih v Republiki Avstriji ter projekte, ki spodbujajo aktivno vključevanje in povezovanje mlajših generacij slovenskih avtohtonih skupnosti z Slovenijo in med seboj, tako je bil npr. ponovno izveden projekt-multidisciplinarni izobraževalni program za mlade zamejce-M.A.J., podprti so bili načrti SGZ za zagotavljanje prostorov za mlade v mestu Celovec Urad je med drugim tudi finančno podpiral mladinske domove in zasebne slovenske dvojezične šole ter zasebne dvojezične in večjezične vrtce na avstrijskem Koroškem.

Hrvaška

- Določen napredek je tudi v letu 2022 bil ponovno narejen na področju poučevanja slovenskega jezika in kulture po t.i. zakonskem C-modelu v hrvaških javnih šolah. Tudi na tem področju in v tem pogledu je viden vpliv povečane aktivnosti krovne organizacije, imenovane Zveza slovenskih društev na Hrvaškem (dalje: Zveza), ki ji Urad pomembno viša raven finančne podpore, da lahko krepí svojo aktivnost in izvaja svoje naloge krovne organizacije.
- Nastajajo lastni učbeniški didaktični pripomočki, pri katerih pripravi sodelujejo osebe, ki poučujejo slovenski jezik in kulturo na Hrvaškem. Ti učni pripomočki (elementarni učbeniki, delovni zvezki, drugo didaktično gradivo, ...) nastajajo s sodelovanjem Zveze; Urad pa njih pripravo finančno podpira.
- Pri Zvezi smo oblikovali poseben namenski sklad iz katerega se bo financiral določen del materialnih stroškov in določen del stroškov dejavnosti, povezanih s poučevanjem slovenskega jezika na Hrvaškem. Finančna sredstva za zadevni sklad bo zagotavljal Urad na vsakoletnem rednem razpisu; z njim upravljala in zanj Uradu odgovarjala pa bo Zveza.
- Eden od ključnih problemov ostaja ta, da Republika Hrvaška Slovencev oziroma slovenskemu jeziku de-facto ne priznava statusa teritorialnosti, to je uporabe jezika na strnjeno naseljenem območju. S tem seveda, posredno, ne priznava tudi dejanske avtohtonosti določenih skupnosti Slovencev: Celotno narodno skupnost obravnava kot neteritorialno. Obravnava jo torej kot ozemeljsko razpršeno skupnost priseljencev, ki ji, kot taki, cela vrsta kolektivnih manjšinskih pravic ne pripada čisto zares. Načelno (morda) ja, dejansko pa ne. A vsaj v primeru nekaterih slovenskih skupnostih sta tako njihova avtohtonost kot njihova teritorialnost nesporni. Zlasti to velja za avtohtono slovensko narodno skupnost v Gorskem kotarju.
- Najpomembnejši projekt je Vzorčno-turistična kmetija v Prezidu. Zahvaljujoč financiranju s strani Urada ter Kmetijskega ministrstva in zahvaljujoč konkretnim naporom Urada, Kmetijskega ministrstva ter domačih aktivistov iz vrst Kmetijsko izobraževalne skupnosti Gorski kotar, je bilo poslojpe, v katerem bo kmetija delovala, dokončno postavljeno, opravljena pa je bila tudi že večina notranjih gradbenih del.
- S podporo Urada Zveza zdaj redno izdaja mesečni informativni bilten, za katerega si tako Urad kot Zveza želita, da bi z leti postal skupni informativni mesečnik vseh Slovencev na Hrvaškem.

Madžarska

- Urad je v okviru svojih rednih nalog spremljal položaj in izvajal stike z avtohtono slovensko narodno skupnostjo v Madžarski.
- V sodelovanju z Ministrstvom za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano se je nadaljevalo spremljanje delovanja »Slovenske vzorčna kmetije«, ki je postala eden izmed nosilcev razvoja v Porabju na področju turizma, kmetijstva in čezmejnega sodelovanja.
- Urad je skupaj z Ministrstvom za gospodarski razvoj in tehnologijo začel z izvajanjem »Programa za spodbujanje gospodarske osnove slovenske skupnosti v Porabju«.
- Urad je tudi v letu 2022 nadaljeval s podporo obšolskim dejavnostim v dvojezičnih osnovnih šolah v slovenskem jeziku, ki so jih vodili mentorji iz Slovenije.
- Urad si je prizadeval za iskanje rešitev pri vseh izzivih s katerimi se je soočala slovenska skupnost v Porabju (vidna dvojezičnost, ustrezen nivo znanja slovenskega jezika v dvojezičnih izobraževalnih ustanovah ob zagotovitev strokovne pomoči iz Republike Slovenije, iskanje možnosti napotitve slovenske duhovnika v Porabje, zavzemanje za boljše pogoje študija in bivanja študentov iz Porabja, zavzemanje za dvig ravni pravic pripadnikov slovenske skupnosti na primerljivo raven s tisto, ki jo zagotavlja Republika Slovenije za pripadnike madžarske skupnosti v Prekmurju).
- V marcu je potekalo zasedanje Slovensko-madžarske mešane komisije za spremljanje Sporazuma o zagotavljanju posebnih pravic madžarske narodne skupnosti v Republiki Sloveniji in slovenske narodne manjšine v Republiki Madžarski, ki je bilo načrtovano v mesecu septembru 2021, vendar je bilo zaradi epidemioloških razmer prestavljeno na marec 2022.
- V letu 2022 so se izvajali pregledi finančnih in vsebinskih poročil prosilcev finančnih sredstev iz Porabja za prejeta sredstva v letu 2021.

Ministrstvo za zunanje zadeve

Skrb za slovenske narodne skupnosti v sosednjih državah in Slovence po svetu je ena temeljnih nalog Ministrstvo za zunanje zadeve (MZZ), kot sledi iz Zakona o zunanjih zadevah, deklaracije o zunanji politiki RS in tudi obnovljenega strateškega dokumenta slovenske zunanje politike (2022).

MZZ te cilje uveljavlja v dvostranskih stikih s tujimi državami (in obmejnimi deželami Avstrije in Italije) kot tudi v okviru mednarodnih organizacij. Pri slednjih je izpostavljen Svet Evrope, zlasti spremljanje Okvirne konvencije o pravicah manjšin in Evropske listine o regionalnih manjšinskih jezikih v državah, kjer živijo avtohtone slovenske narodne skupnosti. Podobno je namenjeno veliko pozornosti slovenskim narodnim skupnostim znotraj Univerzalnega periodičnega pregleda, ki se izvaja v okviru Sveta ZN za človekove pravice.

Posebno mesto pri skrbi za Slovence izven RS imajo diplomatska predstavništva in konzulati republike Slovenije. Ti so v rednih stikih tako s predstavniki slovenskih skupnosti kot tudi s predstavniki državnih, regionalnih in drugih oblasti države sprejemnice ter ostalih institucij, ki so pomembne za uveljavitev pravic, skrb za ohranitev in napredek slovenskih skupnosti. Diplomatska predstavništva in konzulati so tudi vezni člen, ki zagotavlja podporo pri informiranju, stikih in izvajanju dejavnosti drugih državnih organov RS. MZZ vse aktivnosti na tem področju financira v okviru svojega rednega proračuna in nima dodatnih namenskih sredstev za delovanje ustanov slovenske narodne skupnosti.

Ministrstvo za znanost, izobraževanje in šport

V skladu z bilateralnimi dogovori s sosednjimi in drugimi državami ter področno zakonodajo so dela in naloge na tem področju, ki se izvajajo v okviru MVI, večinoma izraz tradicionalnega programa dela, ki poteka celo leto, kot je opredeljeno v programu dela MVI, njemu pripadajočih javnih zavodih ter bilateralnih dokumentih (meddržavni sporazumi, programi, protokoli...) in ESS projektih, ki vključujejo tudi slovensko manjšino.

Naše delo je usmerjeno v ohranjanje in krepitev slovenskega jezika in kulture ter v razvijanje pripadnosti slovenstvu v zamejstvu, izseljenstvu in zdomstvu, v celovito strokovno podporo šolstvu za pripadnike

slovenske narodnosti ter v krepitev stikov z matično Slovenijo. Same naloge tradicionalnega programa usmerjenega sodelovanja potekajo v nekaj večjih sklopih, in sicer:

A. Dejavnosti ministrstva na področju zamejskega šolstva:

1. Izobraževanje pedagoških delavcev:

specifični tradicionalni vsakoletni seminarji na podlagi meddržavnih bilateralnih sporazumov s sosednjimi državami namenjeni izključno populaciji pedagoških delavcev iz zamejstva dodatno specifično permanentno strokovno izobraževanje zaobjeto v »Katalogu programov stalnega strokovnega spopolnjevanja strokovnih delavcev na področju vzgoje in izobraževanja« možnost obiskovanja ostalega permanentnega izobraževanja zaobjetega v zgoraj navedenem katalogu, ki je sicer namenjeno pedagoškim delavcem iz R Slovenije (individualno izobraževanje) specifično izobraževanje za učiteljske/profesorске zборе dodatno izobraževanje zamejskih šolnikov preko stikov in izmenjav s šolami in strokovnimi institucijami v Sloveniji

2. Strokovno poučne ekskurzije in t.i. »šol slo. jezika« za učence, dijake in pedagoške delavce:

strokovno poučne ekskurzije za vse stopnje osnovnega in srednjega šolstva ter maturantske ekskurzije hospitacije za dijake pedagoških licejev specifične poletne in druge šole slovenskega jezika in kulture namenjene učencem, dijakom in pedagoškim delavcem

3. Vključevanje zamejskega šolstva v šolska tekmovanja in v druge aktivnosti namenjene šolski populaciji v Sloveniji:

tekmovanje za Cankarjevo priznanje, Vegovo priznanje, Bralna značka, dejavnosti CŠOD, ZPMS, šola v naravi...

4. Štipendiranje na nivoju osnovnega, srednjega in višjega šolstva ter strokovnega izpopolnjevanja (gostujoči študenti):

Kandidati iz zamejstva lahko zaprosijo za štipendijo tekom izobraževanja oz. strokovnega izpopolnjevanja v Sloveniji.

5. Logistična podpora zamejskemu šolstvu:

nabava učbenikov, strokovne literature, revijalnega tiska, časopisja, knjig in učne opreme vključevanje v IKT programe/platforme namenjene šolam v Sloveniji priprava učnih gradiv strokovna podpora zamejskemu izobraževalnemu revijalnemu tisku (ilustriranje, lektoriranje...) jezikovni asistenti (gostujoči učitelji/vzgojitelji) iz Slovenije

MVI zelo podrobno spremlja in podpira napore slovenske avtohtone manjšine v sosednjih državah pri vzpostavljanju in vzdrževanju sistemskega pristopa k učenju slovenščine in pri čezmejnem povezovanju.

Vendar pa se moramo zavedati, da je zamejsko šolstvo (celotna vertikala – od predšolske vzgoje do visokega šolstva) v vseh sosednjih državah integralni del vzgojno izobraževalnega sistema sosednjih držav (tako kot je tudi manjšinsko šolstvo v R Sloveniji integralni del vzgojno izobraževalnega sistema R Slovenije). Le-te ga tudi v celoti financirajo. Republika Slovenija vanj ne more posegati (tako kot tudi sosednje države ne morejo posegati v manjšinsko šolstvo v R Sloveniji), pač pa lahko le v skladu z bilateralnimi dogovori in ostalimi pravnimi podlagami nudi dodatno dogovorjeno strokovno podporo. Slovensko in dvojezično šolstvo v zamejstvu nudeno podporo lahko sprejme ali pa tudi ne, na kar MVI nima vpliva. Tako je vsako iskanje novih poti pogojeno s sprejemljivostjo v okviru sistema javnih uslužbencev sosednjih držav, kar zamejski pedagoški delavci so. MVI tako ne more nameščati pedagoškega kadra, lahko pa pomaga pri opolnomočenju učiteljev, kar intenzivno dela.

B. Dejavnosti ministrstva na področju Slovencev po svetu:

Dopolnilni pouk slovenščine:

V skladu z Zakonom o odnosih RS s Slovenci zunaj njenih meja Ministrstvo za vzgojo in izobraževanje organizira dopolnilni pouk slovenščine v evropskih državah, strokovno podporo pouku pa nudi Zavod RS za šolstvo. Pri tej dejavnosti ministrstvo sodeluje s slovenskimi kulturnimi društvi in z veleposlaništvu RS v tujini ter z Uradom za Slovence po svetu.

Cilj dopolnilnega pouka slovenščine v tujini je ohranjanje in razvijanje slovenščine pri Slovencih po svetu, krepitev njihove slovenske identitete, pripadnosti slovenskemu narodu in stikov z matično domovino.

Pouk lahko obiskujejo Slovenci ali njihovi potomci, namenjen je otrokom od 4. leta dalje, mladostnikom in odraslim. Pouk poteka 2-4 šolske ure tedensko v oddelku, v katerem je najmanj 5 otrok oz. 7 odraslih. Starši in drugi zainteresirani dobijo informacije o pouku pri slovenskih skupnostih v tujini, na veleposlaništvih ali na spletni strani dopolnilnega pouka slovenščine Stičišče (<https://www.zrss.si/mednarodno-sodelovanje/slovenci-izven-meja/slovenci-po-svetu-sticisce/>). K pouku se prijavijo neposredno učitelju. Pouk poteka na podlagi učnega načrta, ki ga je pripravil Zavod RS za šolstvo, in sicer na različnih ravneh: začetni, nadaljevalni in izpopolnjevalni. V nekaterih državah oz. deželah/kantonih je v skladu z njihovimi predpisi pouk priznan kot del šolskega sistema. Pouk je prostovoljen in za udeležence brezplačen. Poteka v prostorih šol, slovenskih društev, DKP-jev in katoliških misij. MVI organizira tudi pouk na daljavo za kraje, kjer ni mogoče organizirati klasičnega pouka (namenjen načeloma povratnikom v slovenski šolski sistem).

MVI skrbi za mrežo učiteljev in financira njihovo delo. V krajih, kjer ima učitelj lahko polno učno obveznost 22 šolskih ur, poučujejo učitelji v rednem delovnem razmerju, napoteni na začasno delo v tujino. Delo opravljajo na podlagi tripartitne pogodbe z MVI in matično šolo, kar se financira v skladu z Uredbo o plačah in drugih prejemkih javnih uslužbencev za delo v tujini. Drugod poučujejo učitelji iz lokalnega okolja, t.i. nenapoteni (honorarni) učitelji, s katerimi MVI sklene podjemno pogodbo za plačilo honorarja in potnih stroškov. Pouk na daljavo izvajajo – prav tako na podlagi podjemne pogodbe - učitelji slovenščine, ki živijo v Sloveniji in so v večini primerov zaposleni na slovenskih šolah. Praviloma lahko kandidirajo učitelji slovenščine ali razrednega pouka, ki so v rednem delovnem razmerju na slovenskih šolah. Nenapotene učitelje MVI poišče s pomočjo lokalnih slovenskih društev in veleposlaništev.

V šolskem letu 2022/2023 dopolnilni pouk poteka v 21 evropskih državah, v več kot 100 krajih, obiskuje ga okrog 2000 udeležencev, od tega več kot 1200 otrok. Slovenščino poučuje skupaj 40 učiteljev, od tega 14 napoteni in 26 nenapoteni. Poleg navedenega MVI financira tudi delo 13 učiteljev, ki poučujejo na daljavo (skype) otroke napoteni oseb v tujino (DKP, MORS, SV).

Komisija za učitelje v tujini redno obravnava nove pobude za vzpostavitev pouka v slovenskih skupnostih v različnih državah. Število oddelkov in učiteljev se iz leta v leto povečuje. Učitelji poleg pouka redno izvajajo tudi dejavnosti ob/pri pouku ter različne dogodke znotraj slovenske diaspore.

Poleg samega pouka slovenščine MVI financira podporne in spremljevalne dejavnosti, ki jih izvaja Zavod RS za šolstvo:

- vsakoletno strokovno izobraževanje učiteljev na strokovnih srečanjih in seminarjih;
- pripravo učbenikov in nabavo strokovnih in didaktičnih gradiv, leposlovja, otroške in mladinske periodike ter drugih gradiv za izvajanje pouka in dejavnosti pri/ob pouku;
- vsakoletno poletno šolo slovenskega jezika v Sloveniji za cca 55 otrok v starosti od 10-15 let.

MVI nudi štipendije za poletne in druge šole slovenskega jezika, ki jih organizira Center za slovenščino kot drugi/tuji jezik.

MVI financira:

plače in druge osebne prejemke napotениh učiteljev v skladu z Uredbo plačah in drugih prejemkih javnih uslužbencev za delo v tujini;

honorarje in potne stroške za nenapotene učitelje in učiteljice, ki poučujejo na daljavo;

seminarje za učitelje dopolnilnega pouka slovenščine v Evropi in v Argentini, Braziliji, Kanadi, ZDA, Avstraliji;

priprave novih učiteljev na delo v tujini;

poletno šolo slovenščine za otroke in mladostnike v RS;

povezave slovenskih otrok v tujini s šolami v RS;

šole v naravi za otroke iz tujine v RS;

posodabljanje in oskrbo spletne strani STIČIŠČE na ZRSS;

po potrebi prenavo učnih načrtov za slovenščino v tujini kot jezik 1 in jezik 2.

Pouk slovenščine in t. i. sobotne šole v ZDA, Kanadi, Argentini, Braziliji in Avstraliji potekajo v organizaciji slovenskih društev ali katoliških misij. Ministrstvo za izobraževanje, znanost in šport nima vpliva na organizacijo pouka, izbor učiteljev, niti na financiranje njihovega dela, temveč prispeva k učenju in ohranjanju slovenskega jezika in kulture drugače:

v sodelovanju z Uradom Vlade Republike Slovenije za Slovence v zamejstvu in po svetu prireja v Sloveniji strokovne seminarje za učitelje slovenskih šol v izseljenstvu ter učiteljem nudi strokovna in didaktična gradiva.

izbira, financira in izdaja učbenike za učenje slovenščine in učbenike za spoznavanje kulturnih, zgodovinskih, zemljepisnih in drugih značilnosti Slovenije,

omogoča obisk poletnih šol slovenskega jezika v Sloveniji za otroke in mladino.

Pri teh dejavnostih sodelujeta Zavod RS za šolstvo in Center za slovenščino kot drugi/tuji jezik na Filozofski fakulteti Univerze v Ljubljani.

Več informacij je dosegljivih na spletni strani Stičišče: <https://www.zrss.si/mednarodno-sodelovanje/slovinci-izven-meja/slovinci-po-svetu-sticisce/>

Z decembrom 2017 je Center za slovenščino kot drugi/tuji jezik FF ULJ uradno objavili nov spletni tečaj slovenščine Slovene Learning Online (SLO), dostopen na www.slonline.si. Tečaj je prosto dostopen in nudi priložnost za vse, ki bi se radi samostojno naučili osnovnih besed in fraz. Na njihovi spletni strani so dostopna tudi druga gradiva za učenje slovenščine kot drugega in tujega jezika, kot npr. učbeniki za neopismenjene otroke in najstnike, različno slikovno gradivo in spletne igre (več na strani: <https://centerslo.si/za-otroke/ie-gradiva/>).

Evropske šole:

MVI skrbi za napotitev učiteljev slovenščine v sistem Evropskih šol s sedežem v Bruslju, ki so namenjene otrokom uslužbencev ustanov Evropske komisije in stalnih predstavništav držav članic EU. V tem šolskem letu je napotениh 10 učiteljev in 2 pomočnici ravnatelja (Evropska šola Bruselj I, Luksemburg II in Frankfurt).

Vse več otrok v celotnem zamejstvu, izseljenstvu in zdomstvu prihaja iz mešanih ali neslovenskih družin, tako da se jih vse več s slovenščino prvič sreča šele v vrtcih/šolah/dopolnilnem pouku slovenskega jezika in kulture. Šolski sistem žal ne more povsem dopolniti primanjkljaja, ki ga otroci prinesejo od doma. MVI se tega zaveda in zato je velik del strokovnega izpopolnjevanja pedagoških delavcev v zamejstvu, izseljenstvu in zdomstvu usmerjenega ravno v delo z otroki, ki jim slovenščina žal ni (več) materni jezik, in v delo s heterogenimi skupinami otrok. MVI tako intenzivno dela na opolnomočenju učiteljev.

Dejavnost ministrstva na področju visokega šolstva

Ministrstvo, pristojno za visoko šolstvo, je januarja 2022 sprejelo nov Pravilnik o razpisu za vpis in izvedbi vpisa v visokem šolstvu, s katerim je predvidelo ločena vpisna mesta za Slovence brez slovenskega državljanstva za prvo in drugo stopnjo že v razpisih za študijsko leto 2022/2023 za javne in koncesionirane visokošolske zavode (pred tem so Slovenci brez slovenskega državljanstva in tujci, ki prihajajo iz držav, ki niso članice Evropske unije, imeli skupna vpisna mesta). Vpisna mesta za vpis v prvi letnik za Slovence brez slovenskega državljanstva so tako določena posebej za redni in izredni študij, prijavniki pa potekajo v istih terminih kot za državljane Republike Slovenije in državljane držav članic Evropske unije. Visokošolski zavodi se zavedajo velikega pomena povezovanja mladih Slovencev iz zamejstva in sveta z matično domovino; tudi prek študija na slovenskih visokošolskih zavodih.

Ministrstvo za kulturo

(vključno z Javno agencijo za knjige in Javnim skladom za kulturne dejavnosti)

Gledališče

Za delovanje Slovenskega stalnega gledališča v Trstu, ki je kot enakopravni subjekt vključeno v mrežo slovenskih gledališč, je Ministrstvo za kulturo v letu 2022 z odločbo dodelilo sredstva v višini 175.847,00 evra, in sicer za programske materialne stroške.

Slovenski jezik

Na podlagi Javnega razpisa za (so)financiranje projektov, namenjenih predstavljanju, uveljavljanju in razvoju slovenskega jezika ter njegovi promociji v letu 2022 sta bila med drugim sofinancirana projekta:

- Jezikovni poligon, Združenje slovenskih športnih društev v Italiji, 6.000,00 evrov. Izvedli so Jezikovni poligon, tekmovanje, ki je namenjeno učencem slovenskih nižjih srednjih šol v Furlaniji - Julijski krajini, na katerem mladi pod 15. letom utrjujejo znanje slovenskega jezika prek igre in zabave. Projekta se vsako leto udeležuje skoraj 300 učencev. Udeleženci so prek igre in zabave razvijali besedišče in izpopolnjevali jezikovne zmožnosti ter sproti utrjevali slovnična pravila, ki jih obravnavajo med rednim poukom med učnimi urami slovenščine. Vsakemu tekmovanju je sledila razlaga pravih odgovorov in poprava napak. Vsakemu tekmovanju je sledila razlaga pravih odgovorov in poprava napak. Cilj je bil nuditi udeležencem kakovostnejši izbor jezikovnih tem, dodatno obogatiti njihovo znanje slovenskega jezika in krepiti njihove jezikovne zmožnosti ter bralno pismenost v slovenščini.

- Dvojezično najstništvo, Slovenski raziskovalni inštitut (SLORI), 17.700,00 evrov. S projektom so naslavljali najstnike, ki živijo na območju naselitve slovenske manjšine v Italiji, njihove starše in strokovno osebje, predvsem pedagoški kader. Namen je bila promocija rabe slovenskega jezika, spodbujanje bralne pismenosti in uporabe jezikovnih tehnologij, razvijanje drugih jezikovnih spretnosti ter nadgradnja jezikovnih portalov. Urejena je bila nova spletna podstran na obstoječem in že popularnem portalu SMEjse – Slovenščina kot manjšinski jezik. V prvi fazi je potekalo obsežno raziskovalno delo, v drugi pa je bilo pripravljeno besedilo obsežnega dvojezičnega priročnika. Delo v PDF-formatu je objavljeno na spletni strani, 5000 izvodov pa so brezplačno prejele šole s slovenskim učnim jezikom in dvojezičnim slovensko-italijanskim poukom v Italiji ter druge slovenske organizacije. V tretji fazi je potekala predstavitev projekta in njegovih rezultatov v živo in na družbenih omrežjih. Več pozornosti je bilo namenjeno digitalnim in virtualnim okoljem, ki doslej niso bila v ospredju pri razvijanju sporazumevalne zmožnosti med ciljno skupino, in pojmom, kot so izpostavljenost, translanguaging (čezjezikovanje), opolnomočenje itd.

Podpora razvoju knjižnične dejavnosti na obmejnih območjih

Italija

Osrednja knjižnica Srečka Vilharja Koper kot obmejna knjižnica že tradicionalno sodeluje s slovenskimi knjižnicami in drugimi kulturnimi ustanovami v Trstu in njegovem zaledju. Narodna in študijska knjižnica v Trstu (v nadaljevanju: NŠK) je s svojim delovanjem in gradivom glavni promotor slovenske kulture v zamejstvu. Njuno dobro sodelovanje krepí vse več skupnih projektov, ki kažejo

pozitivne učinke za obe obmejni knjižnici in njune obiskovalce. Skupaj z NŠK sodelujejo v projektu promocije branja kakovostnega leposlovja slovenskih avtorjev »Primorci beremo«, v projektu izgradnje spletnega biografskega leksikona »Znani obrazi Slovenije«, z izobraževalnimi srečanji in strokovnimi posveti preko Društva bibliotekarjev Primorske in Notranjske, v vsebinami za spletni portal Dobreknjige.si, na tradicionalnih srečanjih treh dežel, ki potekajo v Kopru pod geslom »Knjižnice brez meja«, pri skupni digitalizaciji starejšega primorskega časopisja ipd. V bralnem tekmovanju za 5. in 6. razrede osnovnih šol »Berimo z Rovko Črkolovko« preko NŠK sodelujejo tudi učenci slovenskih osnovnih šol iz Trsta in okolice.

Domoznanska dejavnost Osrednje knjižnice Srečka Vilharja Koper vključuje tudi področje tržaške pokrajine, zato zbira tudi gradivo, povezano s slovensko narodno manjšino v Italiji. Od leta 2014 dalje koprška knjižnica pridobiva tudi sredstva ministrstva za kulturo za nakup knjižničnega gradiva za slovenske knjižnice v tržaški pokrajini, ki ga usmerja v Knjižnico Pinka Tomažiča in tovarišev na Opčinah, v Občinsko knjižnico Zgonik, v Občinsko knjižnico Nade Petrot v Nabrežini, v Oddelek s slovenskim jezikom Občinske knjižnice Milje ter v Mladinski oddelek NŠK. V Knjižnici Borisa Pahorja na Proseku so oblikovali tudi prvo premično zbirko za Slovensko narodno manjšino na Tržaškem. Novembra 2013 je koprška knjižnica skupaj z NŠK uvedla sistem ene članarine za obe knjižnici. Ta omogoča članom NŠK brezplačen dostop do vseh storitev Osrednje knjižnice Srečka Vilharja Koper. Dogovor je ugoden tudi za člane koprške knjižnice, saj jim recipročno omogoča prosto uporabo storitev NŠK, ki ima tudi bogato zbirko domoznanskega in študijskega gradiva. Člani koprške ali tržaške knjižnice lahko na tak način brezplačno koristijo storitve obeh knjižnic. Knjižnica članom NŠK omogoča tako brezplačno izposajo slovenskih elektronskih knjig sistema Biblos kot tudi brezplačen dostop na daljavo do vrste elektronskih podatkovnih zbirk.

Goriška knjižnica Franceta Bevka Nova Gorica

Sodelovanje med Goriško knjižnico Franceta Bevka in slovenskimi knjižnicami v Italiji poteka na vseh strokovnih in kulturno-izobraževalnih področjih in ima že dolgo tradicijo. Novogoriška knjižnica je v preteklosti slovenskim knjižnicam onstran meje ves čas nudila strokovno pomoč pri urejanju zbirk in jim svetovala pri izposoji. Uspešno sodelovanje nadgrajujejo s strokovnimi srečanji, prireditvami (v Goriški knjižnici Franceta Bevka predstavljajo gradivo, ki izide na drugi strani meje, dvakrat letno pripravijo literarni večer v sodelovanju s Kulturnim domom v Gorici), zamejci se predstavljajo na razstavah v novogoriški knjižnici. S knjižnicami ohranjajo stike tudi preko skupnih projektov, npr. Primorci beremo in Rastem s knjigo. Tržaška in goriška knjižnica sta aktivni tudi na spletnem portalu Obrazi slovenskih pokrajin in Dobreknjige.si. Knjižničarji z obeh strani meje sodelujejo v Društvu bibliotekarjev Primorske in Notranjske, ki skrbi za razvoj stroke, organizira izobraževanja in srečanja z izmenjavo izkušenj. Goriška knjižnica Franceta Bevka pridobiva sredstva ministrstva za kulturo za nakup knjižničnega gradiva za večino slovenskih knjižnic v Goriški in Videmski pokrajini preko neposrednega poziva za sofinanciranje nakupa knjižničnega gradiva v splošnih knjižnicah, ki ga vsako leto pripravi Ministrstvo za kulturo. Bibliobus novogoriške knjižnice mesečno obiše dve postajališči v Italiji – v krajih Špeter in Doberdob. Slovenci, ki živijo v Italiji, obiskujejo tudi Goriško knjižnico Franceta Bevka v Novi Gorici, saj ta beleži kar velik delež aktivnih članov iz Italije. Domoznanska dejavnost novogoriške knjižnice vključuje tudi področje Goriške in Videmske pokrajine, zato zbirajo tudi gradivo, ki izhaja v Italiji in se kakorkoli nanaša na slovensko manjšino (avtor, založba, zgodovinske in ostale vsebine, ki govorijo o Slovencih). Pri tem so jim v veliko pomoč vezi, ki jih imajo stkane z različnimi organizacijami, društvi, ki redno skrbijo za dotok gradiva novogoriški knjižnici. Informacija o dostopnosti tega gradiva je razširjena tudi v Italiji, saj zamejski Slovenci redno posegajo po njem in v novogoriški knjižnici iščejo potrebne informacije.

Hrvaška

Knjižnica Mirana Jarca Novo mesto od leta 1993 uspešno sodeluje z Gradsko knjižnico »Ivan Goran Kovačić« iz Karlovca, ki je Osrednja knjižnica za Slovence na Hrvaškem. Z njo sodeluje pri izvajanju knjižnične dejavnosti za Slovence na Hrvaškem, organizaciji in izvedbi literarnih in strokovnih srečanj, izmenjavi strokovnih delavcev ter primerov dobre prakse. Sodelujejo tudi na področju nabave, obdelave in dostave knjižničnega gradiva v slovenskem jeziku za slovenske uporabnike osrednje knjižnice v Karlovcu.

Novomeška knjižnica organizira tudi vrsto aktivnosti in projektov, s katerimi želi Slovencem, živečim na obmejnem območju na Hrvaškem, povečati dostopnost knjig v slovenskem jeziku, razvijati njihove bralne navade ter izboljšati stik s slovensko knjigo in slovenskim jezikom. Od leta 2017 z bibliobusom obiskujejo tudi obmejna kraja Žakanje in Kamanj.

Osrednja knjižnica Srečka Vilharja Koper kot obmejna knjižnica s hrvaško Istro že tradicionalno sodeluje s knjižnicami in slovenskimi društvi v Istrski županiji ter v severnem delu Primorsko-Goranske županije (Reka). V letu 2014 je skupaj z Gradsko knjižnico Umag in Gradsko knjižnico Poreč uvedla sistem ene članarine za obe knjižnici. Ta omogoča članom Gradske knjižnice Umag in Gradske knjižnice Poreč brezplačen dostop do vseh storitev Osrednje knjižnice Srečka Vilharja Koper. V ta namen je z Gradsko knjižnico Umag in Gradsko knjižnico Poreč že podpisala Sporazum o skupni uporabi storitev, ki omogoča brezplačen dostop do slovenskih elektronskih knjig in drugih elektronskih virov koprške knjižnice. Premične zbirke knjižničnega gradiva, namenjene slovenski manjšini, ljubiteljem slovenskega jezika in slovenskim turistom, vzdržuje v Gradski knjižnici Umag, v Slovenskem domu KPD (kulturno-prosvetno društvo) Bazovica (Reka) in v Oddelku Červar Porat Gradske knjižnice Poreč. Z bibliobusom obiskujejo Devin in Mavhinje v občini Nabrežina na Tržaškem. Bibliobusna postajališča so leta 2017 vzpostavili tudi v Umagu in Pulju v hrvaški Istri v sodelovanju s Slovenskim kulturnim društvom Istra v Pulju, Slovenskim kulturnim društvom Ajda v Umagu, Gradsko knjižnico i čitaonico Pula in Gradsko knjižnico Umag. V letu 2020 so v sodelovanju s slovenskim kulturnim društvom, osnovno šolo in občino Buzet vzpostavili novo bibliobusno postajališče pred Osnovno šolo "Vazmoslav Gržalja" v Buzetu, ki je ena od štirih hrvaških osnovnih šol, ki izvaja fakultativni pouk slovenskega jezika po modelu C. Domoznanska dejavnost Osrednje knjižnice Srečka Vilharja Koper vključuje tudi področje Istrske pokrajine, zato knjižnica zbira tudi gradivo, povezano s slovensko in italijansko narodno manjšino na Hrvaškem. Osrednja knjižnica Srečka Vilharja Koper skupaj s knjižnicami Istre sodeluje na tradicionalnih strokovnih srečanjih treh dežel, ki potekajo v Kopru pod geslom »Knjižnice brez meja«.

Avstrija

Koroška osrednja knjižnica dr. Franca Sušnika Ravne na Koroškem (v nadaljevanju: KOK) je splošna knjižnica, ki deluje na obmejnem območju z Avstrijo, zato s svojimi dejavnostmi posebno pozornost posveča zamejcem, koroškim Slovencem. Že vrsto let s sredstvi Ministrstva za kulturo izvaja nakup knjižničnega gradiva za Slovensko študijsko knjižnico Celovec. Iz domačega okolja so bralno značko za odrasle »Korošci pa bukve beremo« uspešno prenesli tudi med zamejce v Avstriji, ki so se odzvali z navdušenjem. KOK na ta način skrbi za ohranjanje slovenskega jezika pri koroških Slovencih v Avstriji, podpira kulturno-umetniško izražanje zamejcev v maternem jeziku, skrbi za kulturno povezovanje z matičnim narodom, širi slovensko besedo med Slovenci v zamejstvu, spodbuja branje v slovenskem jeziku, informira v širšem kulturnem prostoru, izobražuje v širšem kulturnem prostoru oz. zadovoljuje informacijske, izobraževalne ter kulturne potrebe okolja, skrbi za pretok informacij in znanja med Slovenijo in slovensko manjšino v Avstriji. Slovenska študijska knjižnica v Celovcu je tudi prejemnica obveznega izvoda javno financiranih publikacij. Letno prejmejo okvirno 4.000 enot knjižničnega gradiva.

Odkar so v KOK za zamejce razširili knjižnične storitve z medknjižnično izposajo in pravljničnimi uricami, se je zanimanje za aktualno knjižno gradivo precej povečalo. Glede na to, da na avstrijskem Koroškem raste trend in vpis na dvojezične izobraževalne programe, se šole in vrtci na njih obračajo s prošnjo, da bi jim posodili slovensko knjižno gradivo za dalj časa. Upoštevajo tudi njihove želje in jim pripravijo gradivo, ki ustreza učnim potrebam. Za zdaj oskrbujejo samo šole in vrtce, ki so v neposredni bližini Celovca, bolj oddaljene pa morajo zavrniti, saj jim glede na dosedanje finančno, kadrovsko in logistično stanje te storitve ne morejo ponuditi. Zanimanje za premične zbirke je veliko, zato bi radi to omogočili vsem šolam in vrtcem, ki si te storitve želijo. V KOK promocijo branja za odrasle širijo tudi v sodelovanju s Slovensko študijsko knjižnico v Celovcu. V bralni znački za odrasle »Korošci pa bukve beremo«, sodelujejo posamezniki in zaključene bralne skupine. Del bralne značke za odrasle je tudi lahko branje. To so besedila, napisana v lažje berljivi in lažje razumljivi obliki. Lažje berljivi teksti so pomembni za različne družbene skupine, med drugim so namenjeni ljudem, ki slabo poznajo jezik oziroma slovenščina ni njihov materni jezik. »Pravljnične urice z Dragano in Dadijem« organizirata Slovenska prosvetna zveza in Slovenska študijska knjižnica Celovec v sodelovanju s KOK. Pravljnične urice so namenjene

dvojezičnim ljudskim šolam, vrtcem in vsem dvojezičnim otrokom na avstrijskem Koroškem, ki obiskujejo Slovensko študijsko knjižnico v Celovcu. Zaradi epidemije so bile pravljичne urice prestavljene na splet. Bralna značka »Malček bralček« je namenjena otrokom od 1. do 3. leta starosti. Zanje so pripravili prav posebne kovčke s knjigami, katere bodo lahko odnesli domov. Otrok osvoji bralno značko, če skupaj s starši prebere vsaj tri knjige. S tem projektom knjižnica spodbuja zgodnjo bralno pismenost v slovenskem jeziku.

»Moja družina bere« je bralna akcija, s katero želijo družine spodbujati, da skupaj berejo in se o prebranem tudi pogovarjajo. Na ta način starši otroke motivirajo in pri njih spodbudijo veselje do knjig, do branja, širjenja besedišča in spoznavanja novih besed, pa tudi do pridobivanja novih informacij. Za več idej, kako brati skupaj je dodana brošura Otrok, branje in odrasli. Pogoji za sodelovanje v tem projektu je, da vsak v družini prebere vsaj eno knjigo, ali revijo, da se o knjigah skupaj pogovorijo, potem pa izdelajo svojo družinsko knjigo, zvezek ali plakat.

Glasno branje je projekt, ki ga izvajajo zaposleni v Slovenski študijski knjižnici. Na glas berejo svojim uporabnikom vse, kar bi radi prebrali sami, a tega ne morejo ali ne znajo. Izvajajo tudi pomoč pri treningu glasnega in pravilnega branja ter učijo pravilne izgovorjave. Skupaj berejo tako slovenske kot tudi nemške knjige.

Madžarska

Pokrajinska in študijska knjižnica Murska Sobota uspešno sodeluje z Zvezo Slovencev na Madžarskem (osrednje knjižnice za Slovence v Porabju namreč nimamo) in med drugim redno kandidira na razpisih Urada Vlade Republike Slovenije za Slovence v zamejstvu in po svetu za sredstva, s katerimi vsaj delno pokrije stroške delovanja bibliobusa na »porabski progi«. V letu 2013 je knjižnica pričela z izvajanjem pravljичnih uric in knjižne ter knjižnične vzgoje za predšolske in šolske otroke prvih razredov osnovnih šol (Gornji Senik, Števanovci in Monošter).

Potujoča knjižnica (bibliobus) je ena od organizacijskih enot Pokrajinske in študijske knjižnice Murska Sobota, ki od 20. septembra leta 2000 izposoja slovensko gradivo tudi Slovincem v Porabju. Takratni prehod potujoče knjižnice čez državno mejo med porabske Slovence je bil pravi evropski fenomen. Dejavnost potujoče knjižnice med porabskimi Slovenci je bila omogočena na osnovi Programa sodelovanja v izobraževanju, kulturi in znanosti med Vlado Republike Slovenije in Vlado Republike Madžarske v obdobju 2000-2003, podpisanega leta 2000 (na podlagi 48. člena v okviru 5. poglavja Manjšinsko kulturno sodelovanje). Soboški knjižničarji so se s tem pridružili vsem tistim, ki si prizadevajo v Porabju ohraniti slovenski jezik, slovensko kulturo in identiteto. Bibliobus ima v Porabju pet postajališč. Obiskujejo ga uporabniki vseh starostnih skupin, od otrok v vrtcih, osnovnošolcev in srednješolcev do odraslih.

Bralni projekt Slovenska bralna značka potujoče knjižnice v Porabju je bil četrto leto zapored uspešno realiziran in zaključen. Potekal je od novembra 2021 do konca aprila 2022. Udeleženci so si izmed desetih za ta projekt namenjenih del izbrali tri in jih prebrali. Zaključna prireditel s podelitvijo priznanj za uspešno opravljeno Slovensko bralno značko potujoče knjižnice v Porabju je bila izvedena v mesecu juniju 2022 v Monoštru in je imela naslov Poletno literarno potovanje. Projekt so promovirali tudi v sklopu Literarnih ur na radiu Monošter, ko so poslušalcem predstavili literarna dela iz projekta Slovenska bralna značka potujoče knjižnice v Porabju.

Projekt Obujamo dediščino: pravljичni večeri za odrasle v Porabju, ki je bil s strani Združenja splošnih knjižnic ocenjen kot najboljši projekt slovenskih splošnih knjižnic za inovativno storitev za uporabnike v letu 2017, so izvedli tudi v letu 2022. Projekt je namreč pri Slovencih v zamejstvu naletel na odličen odziv, z njegovo pomočjo so uspeli najti pot do poslušalcev z govorno besedo v domačem narečju. V letu 2022 so izvedli dva pravljичna večera.

Slovensko polico s knjižnim gradivom v dvojezičnih OŠ na Gornjem Seniku in v Števanovcih, vzpostavljeno leta 2018, so dopolnili z izborom knjižnega gradiva v slovenskem jeziku. S to storitvijo povečujejo dostopnost knjig v slovenskem jeziku, spodbujajo branje in prispevajo k širjenju bralne kulture ter omogočajo medsebojno izmenjavo knjig.

Ministrstvo za kulturo skladno s področno zakonodajo vsako leto iz rednih sredstev financira nakup knjižničnega gradiva za potrebe sodelovanja s Slovenci v zamejstvu. Sredstva v okviru vsakoletnega neposrednega poziva za nakup knjižničnega gradiva načrtujejo tiste knjižnice, ki delujejo na mejnih

območjih in ki so upravičene do predlaganja nakupa tovrstnega gradiva (Pokrajinska in študijska knjižnica Murska Sobota, Goriška knjižnica Franceta Bevka Nova Gorica, Osrednja knjižnica Srečka Vilharja Koper, Knjižnica Mirana Jarca Novo mesto in Koroška osrednja knjižnica dr. Franca Sušnika Ravne na Koroškem). Za osrednje knjižnice Slovencev v zamejstvu se upoštevajo: Narodna in študijska knjižnica Trst, Slovenska študijska knjižnica Celovec, Zveza Slovencev na Madžarskem s sedežem v Monoštru (ker osrednja knjižnica Slovencev na Madžarskem ne obstaja) ter Gradska knjižnica »Ivan Goran Kovačić« Karlovac. Skupno omenjene knjižnice za nakup knjižničnega gradiva za potrebe Slovencev v zamejstvu letno prejmejo 60.000 eurov s PP Knjižničarstvo.

Sofinanciranje programa dejavnosti splošne knjižnice za podporo razvoju knjižnične dejavnosti na obmejnih območjih v letih 2022 in 2023

Ministrstvo za kulturo je v letih 2022 in 2023 v skladu s 26. in 55. členom Zakona o knjižničarstvu (Uradni list RS, št. 87/01, 96/02 – ZUJK in 92/15) in 103. členom Zakona o uresničevanju javnega interesa za kulturo (Uradni list RS, št. 77/07 – uradno prečiščeno besedilo, 56/08, 4/10, 20/11, 111/13, 68/16, 61/17 in 21/18 – ZNOrg) neposredno pozvalo splošne knjižnice, ki delujejo na obmejnih območjih, k predložitvi predlogov programov za sofinanciranje dejavnosti splošne knjižnice za podporo razvoju knjižnične dejavnosti na obmejnih območjih v letu 2022 oziroma 2023. Na podlagi predloženih in strokovno ovrednotenih programov je bilo tako za leto 2022 kot tudi za leto 2023 petim knjižnicam, ki delujejo na obmejnem območju, dodeljenih sredstev v skupni višini 19.000,00 eurov s PP Knjižničarstvo.

Dejavnosti državnih muzejev, ki se izvajajo v okviru javne službe

Z vpetostjo v mednarodni prostor **Slovenski etnografski muzej** skrbi za promocijo slovenske kulturne dediščine. Sodeluje s Slovenci v sosednjih državah, s čimer utrjuje zavedanje o enotnem slovenskem kulturnem prostoru. Slovenski etnografski muzej je na področju izvajanja nalog javne službe Kustodiata za slovenske izseljence, zamejce, pripadnike narodnih manjšin in drugih etnij v Sloveniji, pripravil razstavnih projektov Vtisi 30 - Osebni spomini slovenk in Slovencev po svetu na čas osamosvajanja Slovenije pred 30 leti v sodelovanju z Kulturnim društvom Ribiški muzej tržaškega primorja, Italija. V okviru dela Kustodiata za notranjo opremo in bivalno kulturo, Slovenci v sosednjih državah (zamejstvo) je potekalo preučevanje Muzejske in zasebne zbirke Slovencev v sosednjih državah; predstavitve dediščine. Sodelovanje je potekalo z Muzejem Rezijanskih ljudi Solbica, Narodna in študijska knjižnica Trst. Cilj preučevanja je strokovno svetovanje in pomoč pri dokumentiranju zbirk, zbiralni politiki, mrežnemu povezovanju zbirk in zagotavljanju dostopnosti do zbirk. V letu 2022 je kustodinja muzeja, dr. Tanja Roženberger, prejela odlikovanje, kustodinja dr. Marija Mojca Terčelj pa priznanje za projekt La Doctora, Življenje in delo slovenske znanstvenice v Paragvaju, ki sta ju podelila Častna poslanska zbornica Paragvaja ter Veleposlaništvo Paragvaja na Dunaju. Od 20. aprila 2021 do 1. marca 2022 je bila na ogled v Slovenskem etnografskem muzeju razstava La Doctora, Življenje in delo slovenske znanstvenice v Paragvaju. Razstava je bila pripravljena v sodelovanju z Etnografskim muzejem Andrés Barbero Asunción, Paragvaj. V letu 2022 je potekalo gostovanje razstave v Križ pri Trstu, Italija (Kulturni dom Alberta Sirka, Križ pri Trstu, Italija). Na spletni strani Slovenskega etnografskega muzeja je dostopna predstavitev razstave Morje – naše življenje Odstrti spomini s podstrešja nabrežinske ribiške družine (virtualni sprehod), predstavitev razstave La Doctora: Življenje in delo slovenske znanstvenice v Paragvaju (virtualni sprehod) in razstava Na obisku doma: Rož, Podjuna, Zilja (e-razstava). Financiranje je potekalo v okviru dodeljenih sredstev na letni ravni za izvajanje nalog državne javne službe.

Tehniški muzej Slovenije je v letu 2022 realiziral gostovanja svojih razstavnih projektov v tujini: ZDA, Washington, Us and them without frontiers in v zamejstvu v Italiji Znanje brez meja. Financiranje je potekalo v okviru dodeljenih sredstev na letni ravni za izvajanje nalog državne javne službe.

Področje knjige (Javna agencija za knjigo RS)

Javna agencija za knjigo (JAK) poleg sofinanciranja posameznih projektov zamejskih založnikov in knjigarn (Knjigarna Haček, Celovec – Avstrija, Katoliško tiskovno društvo - Katoliška knjigarna, Gorica,

Tržaško knjižno središče, TS360, Trst – Italija) sodeluje z zamejstvom tudi z lastnimi dejavnostmi. V letu 2022 so za projekte v zamejstvu namenili 27.600 EUR.

Dva najpomembnejša večletna projekta sta »Rastem s knjigo« in »Pot knjige«, ki sta se izvajala tudi v letu 2022.

Projekt Rastem s knjigo za sedmošolce in dijake 1. letnika srednje šole (RSK OŠ in SŠ):

- od ustanovitve JAK (2009) sodelujemo z zamejskimi OŠ in SŠ na področju Avstrije, Madžarske, Italije (podarimo aktualne knjige RSK OŠ in SŠ), občasno izvedemo tudi delavnice z avtorji, na njihovo pobudo.
- od ustanovitve JAK (2009) sodelujemo tudi z učitelji, ki poučujejo slovenščino v t. i. sobotnih šolah (Amerika, Avstralija), pri dopolnilnem pouku v tujini (Belgija, BiH, Srbija, Hrvaška, Francija idr.) in v Evropskih šolah (Bruselj, Luksemburg, Frankfurt idr.) – na vsakoletnih seminarjih ZRSŠ za učitelje v tujini predstavimo projekt RSK in podarimo aktualno knjigo, z nekaterimi zainteresiranimi pa v teku šolskega leta sodelujemo tudi v večjem številom podarjenih knjig za njihove učence/dijake, občasno izvedemo tudi delavnice z avtorji, na njihovo pobudo.

Projekt Pot knjige:

- predstavitev projekta Pot knjige učiteljem ki poučujejo slovenščino v t. i. sobotnih šolah (Amerika, Avstralija), pri dopolnilnem pouku v tujini (Belgija, BiH, Srbija, Hrvaška, Francija idr.) in v Evropskih šolah (Bruselj, Luksemburg, Frankfurt idr.) – na vsakoletnih seminarjih ZRSŠ za učitelje v tujini (podarimo brošuro, plakate Pot knjige).

Zamejske založbe in tudi avtorji pa so enakovredno aktivno vključeni tudi v izvedbo projektov Slovenija, častna gostja v Frankfurtu 2023, in Slovenija, častna gostja v Bologni 2024. Zamejski avtorji sodelujejo v vseh dogodkih, povezanih s projekti, prav tako so enako vredno z založbami v Sloveniji vključene založbe izven naših meja.

Ministrstvo za gospodarstvo, turizem in šport / Javna agencija SPIRIT Slovenija

Ministrstvo za gospodarstvo, turizem in šport (MGTS) je skupaj z USZS 13. 9. 2021 podpisalo Program spodbujanja gospodarske osnove avtohtone slovenske narodne skupnosti na Madžarskem za obdobje 2021 - 2024, ki ga je pripravilo MGRT v sodelovanju z Zvezo Slovencev na Madžarskem in USZS. Program je namenjen razvoju gospodarske osnove območja na katerem živijo pripadniki avtohtone slovenske narodne skupnosti na Madžarskem. Namenjen je ustvarjanju novih delovnih mest, vzpostavitvi nove gospodarske infrastrukture in povečanju privlačnosti območja kjer živi avtohtona slovenska narodna skupnost. Skupna vrednost programa znaša 2.100.000 EUR, črpanje sredstev se je začelo v letu 2022.

Vlada RS je decembra 2021 sprejela novi petletni program spodbujanja investicij in internacionalizacije slovenskega gospodarstva za obdobje od decembra 2021 do novembra 2026, ki vključuje tudi razvoj skupnega slovenskega gospodarskega prostora.

Javna agencija SPIRIT Slovenija

SPIRIT sofinancira dejavnost slovenskih poslovnih klubov v tujini od leta 2008.

Od leta 2008 dalje je bilo za aktivnosti, ki jih izvajajo poslovni klubi v tujini, ki jih vodijo Slovenci in za katere menimo, da bi sredstva lahko sodila med programe, namenjene Slovincem zunaj meja Slovenija, izplačanih nekaj več kot 2,8 mio EUR.

Poslovni klubi izvajajo nabor aktivnosti, ki jih pojasnjujemo v nadaljevanju in niso eksplicitno namenjeni kot program, namenjen za Slovence zunaj meja Slovenije, temveč podpora slovenskim podjetjem pri prodoru na tuje trge in tujim podjetjem pri iskanju poslovnih priložnosti v Sloveniji.

Pregled porabljenih sredstev za leto 2021 v okviru Javnega razpisa za sofinanciranje izvajanja dejavnosti slovenskih poslovnih klubov v tujini (v nadaljevanju: SPK):

Leto	Razpisana sredstva v EUR	Realizirana sredstva v EUR	Sredstva, namenjena SPK, ki jih vodijo Slovenci, v EUR	Delež sredstev za SPK, ki jih vodijo Slovenci
2021	450.000	450.001	303.485,37	67,44

Med poslovne klube, ki jih vodijo Slovenci, ki delujejo in/ali živijo v tujini in za katere menimo, da bi sredstva lahko sodila med programe, namenjene Slovincem zunaj meja Slovenija štejejo:

- Slovenian American Business Association S-ABA
- Slovensko deželno gospodarsko združenje - Unione regionale economica slovena
- Slovenska gospodarska zveza v Celovcu
- Slovenian Business and Research Association
- Slovenački poslovni klub Beograd
- Društvo in poslovni klub Triglav - Rysy
- Slovenian Business Club Zambia Slovenia CO., LTD.
- Združenje občanov a spločnosti Slovinskeje republike a Slovenskeje republike
- Luxemburg Slouenien Business Club A.S.b.l.
- Slovensko – brazilska gospodarska zbornica – SLOBRAZ
- Canadian Slovenian Chamber of Commerce

Ostalih poslovnih klubov ne vodijo Slovenci (Hrvaška, Ruska Federacija, Tunizija, Kosovo, Nigerija), čeprav gre za bilateralne poslovne klube.

Splošno o ukrepu sofinanciranja slovenskih poslovnih klubov v tujini

Aktivnosti poslovnih klubov se sofinancirajo preko enoletnega javnega razpisa, ki ga objavi Javni agencija SPIRIT Slovenija in za katerega s strani MGRT dobi po pogodbi zagotovljena sredstva za izvajanje javnega razpisa vsako leto za eno koledarsko leto.

V skladu z razpisnimi določili so slovenski poslovni klubi v tujini uradno registrirani pravni subjekti, ki izvajajo aktivnost slovenskega poslovnega kluba in katerih dejavnost je usmerjena v:

- krepitev gospodarskega sodelovanja med Republiko Slovenijo in državo, v kateri imajo sedež;
- spodbujanje rednih formalnih in neformalnih stikov ter izmenjave informacij med lokalnimi podjetji, institucijami in slovenskimi podjetji, zainteresiranimi za poslovanje na tujem trgu;
- svetovanje slovenskim, predvsem malim in srednje velikim podjetjem, ki se odločajo za prodor na trg, na katerem deluje slovenski poslovni klub, ter tujim podjetjem, ki želijo poslovati s slovenskimi podjetji;
- redno seznanjanje slovenskih podjetij in institucij s poslovnimi priložnostmi in aktualnimi poslovnimi informacijami,
- promocijo slovenskega gospodarstva ter slovenskega poslovnega okolja v državi, v kateri klub deluje.

Namen javnega razpisa je oblikovati in vzdrževati mrežo že delujočih slovenskih poslovnih klubov v tujini in jih spodbujati pri izvajanju aktivnosti, povezanih z internacionalizacijo slovenskega gospodarstva.

Glavni cilj javnega razpisa je pomoč čim večjemu številu slovenskih podjetij na različnih lokacijah po svetu ter posredovanje konkretnih informacij s tujih trgov za slovenska podjetja, dosega pa se na podlagi naslednjih kazalnikov:

- število organiziranih poslovnih dogodkov, namenjenih slovenskim in tujim podjetjem;
- število slovenskih podjetij, ki jim je s strani poslovnih klubov ponujena informacijska podpora, vezana na prodor na tuje trge in poslovanje na tujih trgih,

- število prispevkov (poslovnih novic in poslovnih priložnosti) za objavo na portalu Izvozno Okno.

Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano

Ministrstvo je v letu 2022 namenilo sredstva štirim slovenskim zamejskim kmetijskim organizacijam Kmečki zvezi Trst iz Italije, Kmečki izobraževalni skupnosti Tinje iz Avstrije, Razvojni agenciji Slovenska Krajina iz Monoštra na Madžarskem in Kmetijski izobraževalni skupnosti Gorski kotar na Hrvaškem. Vse štiri zamejske organizacije so izvedle letne programe v zastavljenem obsegu, zanj dostavile poročila ter zahteve za izplačilo opravljenih dejavnosti.

S Kmečko zvezo Trst je bila podpisana pogodba št. 2330-22-000053 dne 28. 2. 2022 v višini 105.430,00 EUR. Zahtevki za opravljeni letni program je znašal 104.977,42 EUR. Naloge so bile opravljene v celoti.

V okviru letnega programa Kmečke zveze Trst za leto 2022 so se izvajale naslednje naloge:

1. *Skupna promocija in povezovanje turističnih in izletniških kmetij iz zamejstva v Italiji in iz Slovenije:*
 - 2 srečanja za pripravo skupne predstavitve turističnih in izletniških kmetij iz zamejstva v Italiji in Slovenije;
 - Predstavitev turističnih in izletniških kmetij na Barkovljanki;
 - Tiskovna konferenca za predstavitev pobude »Turistične kmetije brez meja«.
2. *Posredovanje dobrih praks in nudenje svetovalne pomoči čezmejnim posestnikom pri urejanju zadev in reševanju problemov v zvezi z dvolastništvom:*
 - 5 postopkov za urejanje zapuščin in davčnih postopkov kmetovalcev iz Slovenije,
 - 25 ogledov katastrskih podatkov za kmetije iz Slovenije;
 - 1 skupinsko srečanje kmetovalcev in strokovnjakov iz Slovenije in zamejstva za posredovanje dobrih praks v zvezi z novostmi v novi italijanski zakonodaji.
3. *Krepitev sodelovanja na obeh straneh meje s poudarkom na vključevanju stanovskih organizacij in kmetov v bodoče skupne načrte razvoja obmejnih regij in priprava predlogov za skupni razvoj kmetijstva obmejnih regijah:*
 - Sodelovanje v okviru manjšinske koordinacije slovenskih zamejskih organizacij AGRASLOMAK;
 - Sodelovanje za uresničitev čezmejnih zaščit kmetijskih proizvodov (teran, rebula);
 - Izdelava upravljalnega načrta za kmetijska območja v deželi FJK podvržena zaščitnim normam EU Natura 2000;
 - 1 srečanje s pristojnimi uradi na Deželi FJK za doseg čezmejne zaščite vina teran;
 - 1 srečanje s pristojnimi uradi v Sloveniji za doseg čezmejne zaščite teran;
 - 1 srečanje s pristojnimi uradi na Deželi FJK za doseg čezmejne zaščite vina rebula;
 - 1 skupinsko srečanje s proizvajalci vina rebula za preučitev možnosti čezmejne zaščite;
 - 1 strokovno omizje Dežele FJK za izdelavo upravljalnih načrtov;
 - 1 srečanje na teritoriju z zainteresiranimi kmetovalci na deželnem območju;
 - 1 srečanje s strokovnjaki z obeh strani meje za pregled upravljalnih predpisov območja NATURA 2000.
4. *Nudenje svetovalne pomoči pri sedanjem programu razvoja podeželja PRP 2021 – 2027:*
 - 1 skupinsko srečanje s kmetijami za predstavitev ukrepov PRP 2021 – 2027;
 - 3 strokovna in 1 programska omizja na Deželi FJK za pripravo posameznih ukrepov;
 - 1 čezmejno srečanje med strokovnjaki in svetovalci iz Italije in Slovenije na temo SKP 2023 – 2027.
5. *Posredovanje dobrih praks s področja strokovnega svetovanja med strokovnjaki kmečke zveze in kmetijske svetovalne službe Slovenije ter izmenjava strokovnega znanja in izkušenj:*
 - Analize 200 vzorcev grozdja ter 200 vzorcev mošta in vina;

- 1 čezmejno srečanje strokovnjakov in vinogradnikov (iz Slovenije in Italije) o trgatvi in negi mošta;
 - 1 čezmejno srečanje na temo varstva trte;
 - 1 obisk na 2 živinorejskih gospodarstvih čezmejnih področnih strokovnjakov in rejcev iz Slovenije in Italije;
 - 1 praktični skupinski prikaz rezi oljke v sodelovanju s strokovnjaki iz Slovenije in Italije;
 - 1 skupinsko srečanje za izmenjavo izkušenj pri varstvu oljčnikov;
 - 1 obisk čezmejnih strokovnjakov in pridelovalcev iz Slovenije in Italije na posameznih kmetijah za preverjanje stanja vrtnarstva in iskanja možnih oblik sodelovanja;
 - 3 srečanja: sledljivost in higienske norme, varstvo pri delu, uporaba fitofarmaceutskih sredstev;
 - 1 strokovno srečanje slovenskih in italijanskih strokovnjakov na temo izkoriščanja lesnih biomas pri proizvodnji energije na kmetijah.
6. *Sodelovanje kmečke zveze z LAS-om - lokalno akcijsko skupnostjo Kras in čezmejno sodelovanje z LAS - i iz Slovenije:*
- 5. srečanj z LAS-om Kras in pristojnimi uradi za pripravo in upravljanje novega razvojnega načrta »Strategija lokalnega razvoja;
 - 3 kmečke tržnice v Italiji, kjer so sodelovale tudi kmetije iz Slovenije.
7. *Posredovanje in predstavitev pravic ter postopkov slovenskim kmetom za koriščenje pokojnin:*
- 4 srečanja s pristojnimi uradi in oblikovalci ter deželnim uradom Patronata INAC za pripravo gradiva;
 - 1 skupinsko srečanje za predstavitev pravic in postopkov koriščenja pokojninskih dodatkov slovenskim kmetom iz Italije in Slovenije.
8. *Sodelovanje KZ Trst pri pripravi čezmejnih projektov EU programa čezmejnega sodelovanja Slovenija - Italija 2021 – 2027:*
- 6 srečanj s pristojnimi organi Dežele FJK, ustanovami v Sloveniji ter možnimi partnerji za pripravo bodočih projektov na Programu čezmejnega sodelovanja Italija – Slovenija.
9. *Organiziranje in zagotavljanje svetovalne službe na goriškem v Italiji:*
- Organizirala obiske na posameznih kmetijah za analizo stanja in njihovih razvojnih potreb (30 obiskov na 15. kmetijah);
 - Nudila pomoč pri pripravi 30 vlog za pridobivanje podpor za posamezne kmetije,
 - Nadaljevala s kadrovanjem ene osebe za evropske projekte.
10. *Sodelovanje na področju skupne promocije in trženja posebnih tradicionalnih in ekoloških kmetijskih pridelkov in izdelkov:*
- 1 srečanje s kmetovalci iz Slovenije in Italije o gospodarskem pomenu gojitve kostanja v Benečiji;
 - 1 čezmejni promocijski dogodek s predstavitvijo tipičnih kmečkih pridelkov in izdelkov iz Slovenije in Italije.
11. *Strokovne tedenske objave in informacije v Primorskem dnevniku ter letna naročnina za kmečki glas:*
- Priprava nedeljske kmetijske strani na časopisu Primorski dnevnik (30 strani);
 - 1 skupinsko srečanje z novinarji iz Slovenije in Italije;
 - Obnova naročniškega razmerja s Kmečkim glasom za letno naročnino sedmih izvodov za slovenske kmete v Italiji.

S Kmečko izobraževalno skupnostjo Tinje je bila podpisana pogodba št. 2330-22-000054 dne 22. 2. 2022. Pogodba v višini 72.000,00 EUR je bila podpisana skupno s programom Skupnosti južno koroških kmetov in kmetov (SJK). Zahtevek za opravljeni program je znašal 71.993,51 EUR.

V okviru letnega programa Kmečko izobraževalne skupnosti Tinje in Skupnosti južno koroških kmetov in kmetov so se v letu 2022 izvajale naslednje naloge:

1. *Prenos dobrih praks in sodelovanje na področju pridelave kakovostnih kmetijskih pridelkov in izdelkov:*
 - Izvedba koordinacije delovnih praks dijakov slovenskih šol na Koroškem;
 - Izvedba in koordinacija delovnih praks slovenskih dijakov kmetijskih šol z avstrijske Koroške na biotehničnih šolah v Sloveniji;
 - Čezmejni transfer izkušenj in izboljšanje kakovosti kmetijske proizvodnje in proizvodov v okviru sodelovanja slovenskih kmetij z avstrijske Koroške pri 2 Dobrotah slovenskih kmetij«;
 - Izvedba in koordinacija strokovnih ekskurzij za kmete in kmetijce iz Slovenije na avstrijskem Koroškem;
 - Srečanje slovenske podeželske mladine iz matične države in zamejstva ter razprave na teme gospodarski razvoj kmetij, podnebne spremembe in inovativnosti v kmetijstvu.
2. *Prenos znanja na področju trženja kmetijskih proizvodov, turističnih kmetij ter njihova promocija*
 - Prenos znanja na področju trženja kmetijskih proizvodov turističnih kmetij ter njihova promocija;
 - Strokovni časopisi.
3. *Povezovanje kmetov z obeh strani meje in promocija slovenskih kmetijskih izdelkov v Avstriji*
 - KIS kmečki koledar;
 - Prireditve KIS Svetovni dan čebel 10.6.2021, slovesna predaja čebelnjaka ČZS in čezmejne aktivnosti v stroki;
 - Promocija slovenskega kmetijstva na tržnici »Alpe srečajo Jadran«.
4. *Storitve za delovanje stanovskega zastopstva Skupnosti južno koroških kmetov in kmetov.*

Z Razvojno agencijo Slovenska krajina iz Porabja je bila podpisana pogodba št. 2330-22-000052 dne 9. 3. 2022 v višini 20.814,90 EUR. Zahtevek za opravljeni letni program je znašal 20.814,90 EUR. Naloge so bile opravljene v celoti.

V okviru letnega programa Razvojne agencije Slovenska krajina so se v letu 2022 izvajale naslednje naloge:

Usposabljanje kadra za delo na kmetiji:

- Na področju sadjarstva je bila nudena strokovna pomoč s strani Kmetijskega zavoda Maribor. Izvedene so bile delavnice: redčenje, spremljanje zdravstvenega stanja jablan v sadovnjaku Slovenske vzorčne kmetije, določanje optimalnih rokov obiranja jabolk in hrušk v nasadu kmetije, predelava sadja v sok, priprava škropilnega programa za jablano in prva ocena spomladanske pozebe v nasadu kmetije, zimski rez jablan;
- Na področju trženja in dopolnilnih dejavnosti na kmetiji so bile izvedene delavnice: suho sadje - tehnologija in embalaža za prodajo, čajno pecivo – tehnologija in embalaža za prodajo;
- Na področju poljedelstva in živinoreje so bile izvedene delavnice: agrotehnični ukrepi na pašnikih, njivah, svetovanje iz vodenja kmetije;
- Na področju čebelarstva je bila izvedena delavnica: apitehnični ukrepi v čebelarstvu, točenje medu, razmnoževanje čebeljih družin in nadomeščanje praznih panjev, zaključna opravila v čebelarstvu in zdravljenje pred varozo;
- Naročnine na časopisje: Kmečki glas, Kistermelok lapja, Madgyar Allattenyesztok lapja;

- Udeležba in aktivno sodelovanje na dogodkih: Dobrote slovenskih kmetij, sejem AGRA, Barkovljanka.

S Kmetijsko izobraževalno skupnostjo Gorski kotar je bila podpisana pogodba 2330- 22-000051 dne 24. 2. 2022 v višini 18.900,00 EUR. Letni program je bil izveden v celoti. Na ministrstvo je bilo dostavljeno poročilo in zahtevek za izplačilo v višini 18.877,22 EUR.

V okviru letnega programa Kmetijsko izobraževalne skupnosti Gorski kotar so se v letu 2022 izvajale naslednje naloge:

1. *Tehnološko svetovanje na kmetijah v Gorskem kotarju na področjih:*

Sadjarstvo:

- Strokovno srečanje pridelovalcev jagodičevja;
- Drugo strokovno srečanje pridelovalcev jagodičevja;
- Delavnica, oživitvena rez v travniškem sadovnjaku in spomladansko preceppljanje sadnega drevja.

Vrtnarstvo:

- Delavnica, sajenje solate;
- Delavnica, sajenje paradižnika in paprike;
- Delavnica, sajenje zelja;
- Delavnica, kisanje zelja;
- Delavnica, sajenje motovilca.

Živinoreja:

- Pomen koproloških analiz pri govedu in drobnici;
- Postavitev pašnika.

Predelava, turizem:

- Predelava in razsek mesa drobnice;
- Ogled male klavnice;
- Oblikovanje kvalitetne ponudbe na turističnih kmetijah.

2. *Ostali stroški*

- Naročnina na Kmečki glas;
- Udeležba in sodelovanje na Dobrotah slovenskih kmetij, na dogodku Dobrodošli doma, na sejmu AGRA, na Barkovljanki.

Ministrstvo je v letu 2022 namenilo 200.000 EUR za izgradnjo Vzorčno turistične in izobraževalne kmetije v Gorskem kotarju. Sredstva je ministrstvo v celoti prerazporedilo na Urad Vlade Republike Slovenije za Slovence v zamejstvu in po svetu.

Ministrstvo za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti

(vključno z Javnim štipendijskim, razvojnim, invalidski in preživninskim skladom Republike Slovenije)

V letu 2008 so na podlagi 68. člena Zakona o štipendiranju Ministrstvo za visoko šolstvo, znanost in tehnologijo (MVZT), Ministrstvo za delo, družino in socialne zadeve (MDDSZ), Javni sklad RS za razvoj kadrov in štipendije ter Center RS za mobilnost in evropske programe izobraževanja in usposabljanja sklenili dogovor o prenosu sredstev in zbirk podatkov v zvezi s štipendijami za Slovence v zamejstvu in Slovence po svetu. Sklad tako izvaja javni razpis za dodelitev štipendij za Slovence v zamejstvu in Slovence po svetu od leta 2008 dalje. Sredstva na javnem razpisu so načrtovana za posamezno šolsko/študijsko leto, za štipendiste, ki so upravičeni na predmetnem javnem razpisu. V letu 2022 je bilo izplačanih za 558.216,28 EUR štipendij za Slovence v zamejstvu in po svetu.

Ministrstvo za obrambo

V letu 2022 je ministrstvo sofinanciralo delovanje dveh nevladnih organizacij, ki delujejo v javnem interesu na področju vojnih veteranov v zamejstvu, in sicer v skupni višini 54.509,46 eurov, od tega Zvezo koroških partizanov in prijateljev protifašističnega odpora Celovec v višini 44.483,38 eurov, Zvezo vojnih invalidov NOV v Trstu pa v višini 10.026,08 eurov.

Ministrstvo za obrambo je v letu 2022 sofinanciralo tudi programe nevladnih organizacij, ki delujejo na področju vojnih invalidov v zamejstvu - Zveza vojnih invalidov NOV v Trstu v višini 32.000,00 eurov, in na področju žrtev vojnega nasilja - Zveza koroških partizanov in prijateljev protifašističnega odpora Celovec v višini 15.400,00 eurov, skupaj v višini 47.400,00 eurov.

Skupna vrednost sofinanciranja delovanja nevladnih organizacij, ki delujejo v javnem interesu, je v letu 2022 znašala 101.909,46 eurov.